

Research brief

โครงการศึกษาบทบาทของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อน
แผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย พ.ศ. 2561-2573

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินโครงการศึกษาบทบาทของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย พ.ศ. 2561-2573 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินนโยบายสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย สนับสนุนข้อมูลด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และช่องว่างในประเด็นต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถนำไปใช้สำหรับวางแผนและกำหนดแนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การส่งเสริมกิจกรรมทางกายของประชากรไทยทุกกลุ่มวัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1

สังเคราะห์เอกสารนโยบายการดำเนินการมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนภาคีเครือข่ายของแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2

ศึกษาบทบาทและการขับเคลื่อนของภาคีเครือข่ายตามแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย พ.ศ. 2561-2573

3

วิเคราะห์จุดเด่น ปัญหาและอุปสรรค โอกาสและความเสี่ยงของการดำเนินงาน การขับเคลื่อนภาคีเครือข่ายตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย พ.ศ. 2561-2563 และ 2564-2565 เพื่อจัดทำข้อเสนอทิศทางของแผนปฏิบัติการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย ในระยะต่อไป คือ พ.ศ.2566 เป็นต้นไป

4

จัดทำข้อเสนอแนะเพื่อขับเคลื่อนภาคีเครือข่ายของแผนส่งเสริมกิจกรรมทางกาย พ.ศ. 2561-2573

ระเบียบวิธีวิจัย

1

การวิจัยเอกสาร เป็นการวิจัยเอกสารและข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนเอกสารนโยบายการดำเนินการมาตรการ(ทั้งนโยบายและโครงการ)ที่เกี่ยวข้องตามแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย

2

การวิจัยภาคสนาม การวิจัยภาคสนามนี้ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับส่วนงานกำหนดนโยบายและหน่วยงานในพื้นที่ ที่รับผิดชอบการนำแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติโดยเก็บข้อมูลใน 5 พื้นที่การศึกษา

การขับเคลื่อนแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย

พ.ศ. 2561-2573

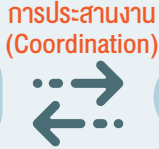
การประสานงาน (Coordination)
ความร่วมมือกัน (Cooperation)

ระดับบริหาร

ภาคีเครือข่าย

กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย กองกิจกรรมทางกาย)
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สถาบันการพลศึกษา
กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงคมนาคม
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คณะกรรมการบริหาร
กิจกรรมทางกาย

คณะกรรมการ
การดำเนินงาน

การประสานงาน
(Coordination)

ระดับพื้นที่

การทำงานร่วมกัน
(Collaboration)

- ภาคการเมือง/หน่วยราชการ
- ภาควิชาการ (การสร้างองค์ความรู้)
- ภาคประชาสังคม (การเคลื่อนไหวทางสังคม)

การประสานงาน (Coordination)
ความร่วมมือกัน (Cooperation)

งานสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.)
(แกนหลักในการส่งเสริมสุขภาพ)

ประสานงาน
(Coordination)

ศูนย์อนามัย

ประสานงาน
(Coordination)

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ (สสอ.)

ภาคีเครือข่าย

ศึกษาธิการจังหวัด การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
วัฒนธรรมจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด
สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด
สำนักงานเขตมัธยมศึกษา
สำนักงานเขตประถมศึกษา โรงเรียน
มหาวิทยาลัยกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัด
เทศบาลนครและเทศบาลเมือง
ส่วนภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ประกอบด้วย
สถานประกอบการ องค์การภาคเอกชน
สภาหอการค้า ชมรมวิ่งเพื่อสุขภาพ
และสมาคมกีฬา

สายงานในจังหวัด
ที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละศูนย์

การทำงานร่วมกัน (Collaboration)
การมีส่วนร่วม (Participation)

การจัดตั้งคณะทำงาน
หรือ คณะกรรมการระดับจังหวัด

กลไกการทำงานของภาคีเครือข่าย
ขับเคลื่อนโดยมีบุคลากรส่งเสริม

สายงานฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์

จุดแข็ง

- ภาคิครือข่ายมีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติ
- มีการปรับเปลี่ยนทั้ง ภาคิครือข่าย และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกิจกรรมทางกายและคณะอนุกรรมการทั้ง 5 ระบบ
- ภาคิครือข่ายด้านสุขภาพมีการทำงานร่วมกันในลักษณะ 3C1P อย่างชัดเจน

จุดอ่อน

- ภาคิครือข่ายมาจากการแต่งตั้ง ตามตำแหน่งของสายงานการบังคับบัญชา
- ภาคิครือข่ายไม่เห็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือตัวบุคคลที่จะได้รับจากการดำเนินกิจกรรมทางกาย
- การมีส่วนร่วมของภาคิครือข่ายนอกภาคสุขภาพยังมีจำกัด และอยู่ในระดับการประสานงาน (Coordination) และ/ หรือ ความร่วมมือ (Cooperation) เท่านั้น

ภาคิครือข่ายในระดับการบริหาร

โอกาส

- การบูรณาการตัวชี้วัดกิจกรรมทางกายเข้ากับตัวชี้วัดองค์กรที่มีอยู่ในขณะนี้ของภาคิครือข่าย
- การพัฒนากระบวนการเพื่อสนับสนุนให้ภาคิครือข่ายมีการทำงานร่วมกันในลักษณะของ 3C1P อย่างยั่งยืน
- มีกระบวนการที่ทำให้ภาคิครือข่ายนอกภาคสุขภาพเป็นผู้ได้รับประโยชน์ร่วมกัน(co-benefit) จากการทำงานร่วมกับภาคิครือข่ายด้านสุขภาพ
- การประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ภาคิครือข่ายทุกภาคส่วนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เรื่อง “กิจกรรมทางกาย” ในทุกมิติ (การศึกษา การทำงาน การเดินทาง รวมทั้งการพักผ่อน/สันทนาการ) ของการดำเนินชีวิตประจำวัน

ข้อท้าทาย

- ตัวแทนของภาคิครือข่ายที่เข้าร่วมประชุมมีการปรับเปลี่ยน และส่วนใหญ่เป็นตัวแทนที่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ
- การบริหารจัดการการประชุม/การดำเนินงานของภาคิครือข่ายที่ไม่สามารถเตรียมการล่วงหน้าในระยะเวลาที่เหมาะสม
- การขาดการบูรณาการ ตัวชี้วัดกิจกรรมทางกายกับตัวชี้วัดการดำเนินงานของภาคิครือข่ายนอกภาคสุขภาพการดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่อง “กิจกรรมทางกาย” ยังไม่เพียงพอ

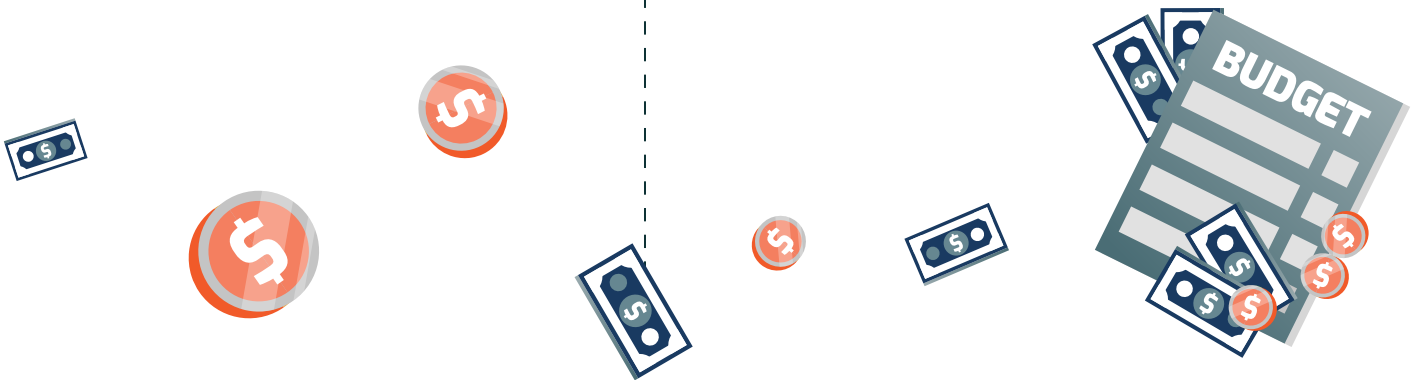
ผลการวิเคราะห์

จุดแข็ง

- สสส. เป็นหน่วยงานมีทุนทางสังคมสูง
- มีการสนับสนุนด้านงบประมาณ

จุดอ่อน

- การมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่น ยังจำกัดอยู่ภายในเครือข่ายของ สสส. หรือเครือข่ายของภาคี
- สสส. เป็นหน่วยงานหลักในการให้ทุนสนับสนุน
- เกิดความไม่ต่อเนื่องของการทำงานเมื่อไม่มีทุนสนับสนุน

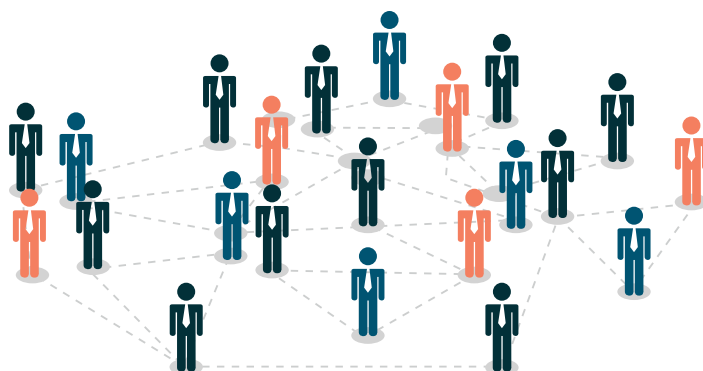
ภาคีเครือข่าย สสส.

โอกาส

- สามารถดึงหน่วยงานต่างๆ มาร่วมมือกันขับเคลื่อนประเด็นด้านกิจกรรมทางกายได้
- เกิดการสร้างเครือข่ายใหม่จากหน่วยงานที่หลากหลายมากขึ้น
- ได้รับงบประมาณสนับสนุน ทำให้เกิดการเริ่มต้นทำงานของหลายองค์กร สร้างเครือข่ายคนทำงานได้จริง

อุปสรรค

- ภาคีส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะผลักดันในระดับนโยบายได้ การขยายผลในระดับนี้จึงยังทำได้ยาก
- การขยายภาคีเครือข่ายจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาคีด้านกิจกรรมทางกาย
- กิจกรรมทางกายไม่ใช่ตัวชี้วัดหลัก ให้ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ
- กิจกรรมทางกายยังไม่ใช่วัตถุประสงค์หลักของแหล่งทุนวิจัยในประเทศไทย
- ศักยภาพของกลุ่มนักวิจัย

ผลการวิเคราะห์

จุดแข็ง

- การประสานงาน ความร่วมมือ การทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วม ค่อนข้างดีในทุกระดับ
- แต่ละพื้นที่มีต้นทุนเรื่องการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน
- ปัจจุบันมีทั้งสวนสาธารณะและพื้นที่ออกกำลังกายกระจายลงสู่ชุมชน
- ปัจจุบันประชาชนทุกกลุ่มวัยมีความตื่นตัวและตระหนักในการออกกำลังกายเพิ่มมากขึ้น
- ผู้นำในแต่ละพื้นที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการออกกำลังกาย
- การติดต่อประสานงานระหว่างเครือข่าย มีลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

จุดอ่อน

- กิจกรรมทางกายยังเข้าไม่ถึงและไม่ครอบคลุมสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs)
- งบประมาณมีจำกัด
- ขาดการสื่อสารและการรณรงค์ชักชวนให้พี่น้องประชาชนทุกกลุ่มวัยไปออกกำลังกายทั้งในรูปแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม หรือแบบครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

ภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่

โอกาส

- มีโอกาสในการพัฒนาหรือต่อยอดการมีกิจกรรมทางกาย ในช่วงระยะเวลาที่เหลือของแผนฯ ค่อนข้างสูง เนื่องจากมีเครือข่ายด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางกายที่เข้มแข็งในทุกพื้นที่
- มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีกิจกรรมทางกายในแต่ละพื้นที่
- ในแต่ละชุมชนยังมีพื้นที่ที่สามารถจัดเป็นพื้นที่ให้บริการส่งเสริมกิจกรรมทางกายให้แก่ประชาชนได้อีกมาก
- มีโครงการหรือกิจกรรมระดับประเทศที่สามารถพัฒนาและต่อยอดให้เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ได้ เช่น โครงการ “ก้าว ทำ ใจ”
- หลายพื้นที่มีนโยบายสร้างเมืองให้เป็นเมืองสุขภาพะ เช่น เมืองกีฬา (Sport City) เมืองผู้สูงอายุ (Aging City) เมืองสุขภาพดี (Healthy City) หรือเมืองอยู่สบาย (Comfortable City or Discover Serenity) หรือการเป็นเมืองท่องเที่ยว (Sport Tourism) ซึ่งเอื้อต่อการส่งเสริมให้เป็นเมืองกิจกรรมทางกาย

ข้อเสนอแนะ

- ในการจัดกิจกรรม หากขาดผู้นำระดับสูงมาเป็นประธานจะเกิดการประสานแบบไม่เป็นทางการเท่านั้น และอาจนำไปสู่ความร่วมมือไม่เต็มรูปแบบ
- หน่วยงานที่จะเข้าถึงประชาชนในพื้นที่เมืองได้มากที่สุดคือท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ ภาคีเครือข่าย

คณะกรรมการบริหารการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย และ/หรือ กรมอนามัย และ กองกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ

1
ผลักดันเรื่อง “กิจกรรมทางกาย”
ให้เป็นวาระแห่งชาติ
(National Agenda)

2
สร้างกลไกการทำงาน
ของภาคีเครือข่าย (3C1P)
ให้ได้ภายใน พ.ศ. 2567

3
วิเคราะห์ตัวชี้วัดของภาคีเครือข่าย
เพื่อหาแนวทางเชื่อมโยง
“กิจกรรมทางกาย” ที่เข้ากับตัวชี้วัด

4
ถอดบทเรียนการทำงานของภาคี
เครือข่ายที่ประสบความสำเร็จ

5
มีเวทีหรือพื้นที่แบ่งปันความรู้
ความเข้าใจระหว่างภาคีเครือข่าย
เพื่อเพิ่มความรู้และสร้างความเข้าใจ
เกี่ยวกับแนวคิดและความหมาย
ของ “กิจกรรมทางกาย”

6
จัดประชุมระดมความคิดของ
คณะอนุกรรมการฯ ทั้ง 5 ระบบ
สนับสนุน เพื่อการบูรณาการ
องค์ความรู้

7
จัดหาบุคลากร อุปกรณ์ และงบประมาณที่เพียงพอ
ต่อการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ
ทั้ง 5 ระบบ

ระบบบริหารการ

ข้อเสนอแนะ ภาคีเครือข่าย

ภาคีเครือข่ายระดับพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation)

1 ต้องมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน คณะทำงานหรือคณะกรรมการ ในการจัดกิจกรรม

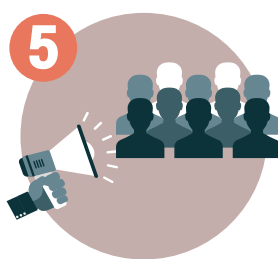
2 จัดหางบประมาณจากส่วนกลาง ลงมาสนับสนุน

3 หากลวิธีในการเข้าถึงกลุ่มวัยแรงงาน ในสถานประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็ก (SMEs)

4 ส่งเสริมให้ความรู้ผ่านการสื่อสาร ธารงรงค์ที่เพียงพอและต่อเนื่อง

5 ต้องมีการรณรงค์สื่อสารหรือ ชักชวนให้ประชาชนทุกกลุ่มวัย ได้ออกไปใช้บริการพื้นที่สำหรับการ ทำกิจกรรมทางกายกันให้มาก

6 ควรจัดลานกีฬาหรือลานกิจกรรม ให้แก่กลุ่มวัยที่ชอบเล่น หรือออกกำลังกายตามสมัยนิยม

ระดับพื้นที่